

ESF VAHENDITEST RAHASTATAVA TÄISKASVANUTE TÄIENDUSKOOLITUSE ÕPPEKAVA

1. Üldandmed

Õppeasutus:	Valgamaa Kutseõppekeskus
Õppekava nimetus: (venekeelsetel kursustel nii eesti kui vene keeles):	Enamlevinud psüühikahäired ja intellektipuue
Õppekavarühm: (täiendus- koolituse standardi järgi)	Sotsiaaltöö ja nõustamise
Õppekeel:	Eesti keel

2. Koolituse sihtgrupp ja õpiväljundid

Sihtrühm ja selle kirjeldus ning õppe alustamise nõuded. Ära märkida milliste erialaoskuste, haridustaseme või vanusegrupi inimestele koolitus on mõeldud ning milline on optimaalne grupi suurus; ära tuua kas ja millised on nõuded õpingute alustamiseks.

Sihtrühm: Sotsiaalvaldkonna esindajad (sotsiaaltöötajad, hooldustöötajad, tegevusjuhendajad, tugisüsteemide töötajad), kes soovivad täiendada teadmisi vaimse tervise häiretest ja erivajadustega töötamiseks.

Grupi suurus: 10

Õppe alustamise nõuded: Koolitusele ei võeta tasemeõppes õppijaid.

- **Õpiväljundid.** Õpiväljundid kirjeldatakse kompetentsidena, mis täpsustavad, millised teadmised, oskused ja hoiakud peab õppija omandama õppeprotsessi lõpuks.

Õpiväljundid:

1. Tuvastab enamlevinud psüühikahäired ja nende sümptomid ning selgitab häiretest tulenevaid käitumise eripärasid.
2. Analüüsib probleemse käitumise põhjuseid, pakub ennetusmeetodeid ja lahendab kriisiolukordi.
3. Tunneb psüühikahäiretega ja ebastabiilse remissiooniga klientide hooldus- ja tööpõhimõtteid.
4. Mõistab intellektipuudest tingitud toimetulekuraskusi ja sobivaid hooldusmeetodeid.
5. Valib ja rakendab sobiva suhtlusvormi vastavalt kliendi seisundile ja vajadustele.

Õpiväljundite seos kutsestandardi või tasemeõppe õppekavaga. Tuua ära vastav kutsestandard ning numbriline viide konkreetsetele kompetentsidele, mida saavutatakse.

täpsustatud õpiväljundite ja Hooldustöötaja, tase 4 kutsestandardi kompetentside seosed:

- **Tunneb enamlevinud psüühikahäireid, nende sümptomeid ja sellest tulenevaid käitumise eripärasid**
 - *Seos kutsestandardi kompetentsiga:*
 - **B.2.1 Füüsiliste ja psüühiliste erivajadustega inimeste hooldamine:** Oskab tuvastada psüühikahäireid ja mõista nende mõju kliendi käitumisele, kohandades hooldustegevusi vastavalt.
- **Mõistab probleemse käitumise põhjuseid, ennetusmeetodeid ja kriisiolukordade lahendamise võimalusi**
 - *Seos kutsestandardi kompetentsiga:*
 - **B.2.4 Kriisisituatsioonide lahendamine:** Analüüsib probleemset käitumist ja oskab rakendada ennetus- ja kriisijuhtimise meetodeid hooldustöös.
- **Tunneb psüühikahäiretega ja ebastabiilse remissiooniga klientide hooldus- ja tööpõhimõtteid**
 - *Seos kutsestandardi kompetentsiga:*
 - **B.2.1 Füüsiliste ja psüühiliste erivajadustega inimeste hooldamine:** Järgib hooldusjuhiseid ja toetab psüühikahäiretega kliente vastavalt nende seisundile.
- **Mõistab intellektipuudest tingitud toimetulekuraskusi ja sobivaid hooldusmeetodeid**
 - *Seos kutsestandardi kompetentsiga:*
 - **B.2.1 Füüsiliste ja psüühiliste erivajadustega inimeste hooldamine:** Tunneb intellektipuudega inimeste vajadusi ja rakendab sobivaid hooldusmeetodeid nende igapäevaelus toimetuleku toetamiseks.
- **Oskab valida ja rakendada sobivat suhtlusvormi vastavalt kliendi seisundile ja vajadustele**
 - *Seos kutsestandardi kompetentsiga:*
 - **B.2.3 Suhtlemine hooldatavatega:** Kohandab suhtlusmeetodeid vastavalt kliendi vaimsele ja füüsilisele seisundile, et pakkuda toetavat ja arusaadavat kommunikatsiooni.

Põhjendus. *Tuua põhjendus koolituse sihtrühma ja õpiväljundite valiku osas.*

Koolitus on suunatud sotsiaalvaldkonna spetsialistidele (nt sotsiaaltöötajad, hooldustöötajad, tegevusjuhendajad), kelle igapäevatoös on üha enam vaja tegeleda psüühikahäirete ja intellektipuudega klientidega. Kuna nende häiretega inimeste arv on kasvamas ning nende toimetulek vajab spetsiifilisi oskusi ja teadmisi, on koolituse eesmärk pakkuda osalejatele praktilisi teadmisi ja töövõtteid, mis aitavad psüühikahäiretega ja erivajadustega inimestega paremini toime tulla.

OSKA tööjõu seire- ja prognoosisüsteem rõhutab, et sotsiaalvaldkonnas on kriitiline vajadus hooldus- ja tugispetsialistide järele, kes suudaksid toetada vaimse tervise probleemidega ja intellektipuudega inimesi. Koolituse õpiväljundid on valitud selleks, et anda sihtrühmale vajalikud oskused, näiteks:

- Psüühikahäirete tundmine ja käitumisprobleemide ennetamine.
- Kriisisituatsioonides toimetulek ja sobivate suhtlemisvormide valimine.

Koolitus valmistab ette spetsialiste, kes suudavad pakkuda tõhusat tuge ja hooldust, suurendades klientide heaolu ning parandades nende elukvaliteeti.

3. Koolituse maht

Koolituse kogumaht akadeemilistes tundides:	
Kontaktõppe maht akadeemilistes tundides:	55
sh auditoorse töö maht akadeemilistes tundides: <i>(õpe loengu, seminari või muus koolis määratud vormis)</i>	35
sh praktilise töö maht akadeemilistes tundides: <i>(õpitud teadmiste ja oskuste rakendamine õppekeskkonnas)</i>	20
Koolitaja poolt tagasisidestatava iseseisva töö maht akadeemilistes tundides:	

4. Koolituse sisu ja õppekeskkonna kirjeldus ning lõpetamise nõuded

Õppe sisu ja õppekeskkonna kirjeldus. *Tuua peamised teemad ja alateemad sh eristada auditoorne ja praktiline osa. Esitada õppekeskkonna lühikirjeldus, mis on õpiväljundite saavutamiseks olemas. Loetleda kursuse kohustuslikud õppematerjalid (nt õpikud vmt) kui need on olemas. Kui õppijalt nõutakse mingeid isiklikke õppevahendeid, tuua ka need välja.*

Õppe sisu:

Teoreetiline õpe (35 tundi):

1. Psüühikahäired:

- Psühhopatoloogia ja vaimse tervise tegurid
- Skisofreenia ja isiksushäired
- Meeleoluhäired: Depressioon, bipolaarne häire
- Ärevus- ja paanikahäired
- Obsessiiv-kompulsiivne häire ja foobsed häired

2. Orgaanilised psüühikahäired:

- **Alzheimeri tõbi:** Mäluhäirete ja kognitiivsete funktsioonide languse käsitlemine. Alzheimeri tõve mõjud igapäevatoimingutele, kliendi toimetulek ja suhtlemine.

- **Vaskulaarsed häired:** Aju vereringehäirete tagajärjel tekkinud psüühikahäired (nt vaskulaarne dementsus), nende mõju kliendi käitumisele ja toimetulekule.
 - **Seos igapäevatööga:** Koolitus keskendub praktiliste oskuste andmisele, et hooldustöötajad ja sotsiaaltöötajad suudaksid tuvastada ja käsitleda nende häiretega klientide vajadusi, pakkudes sobivat hooldust, toetust ja suhtlusmeetodeid.
- 3. Intellektipuu:**
- Autism, ATH ja geneetilised haigused
 - Erivajadustega klientide toimetulekuraskuste mõistmine ja toetamine.
- 4. Kriisisituatsioonide lahendamine ja riskijuhtimine:**
- Ennetusmeetodid ja kriisisituatsioonide lahendamine hooldusasutustes.
 - Praktilised lahendused ja enesekaitsemeetodid.

Praktiline õpe (20 tundi):

- 1. Õppekäigud erihoolekandeesutustesse**
- **Eesmärgid ja ülesanded:**
 - **Jälgimine ja analüüs:** Õppijad jälgivad, kuidas hooldustöötajad suhtlevad klientidega, kellel on psüühikahäired või intellektipuu. Õppijad osalevad praktilistes hooldusülesannetes ning koguvad tagasisidet oma töö kohta.
 - **Omandatud oskuste rakendamine:** Õppijad peavad rakendama õpitud suhtlusmeetodeid ja hooldusstrateegiaid, toetades kliente igapäevategevustes (nt söömine, liikumine) ja ennetades võimalikku probleemset käitumist.
 - **Kriisiolukordade hindamine ja lahendamine:** Õppekäikude ajal osalevad õppijad juhendajate toel kriisisituatsioonide hindamises ja lahendamises (nt agressiivne käitumine), rakendades teoreetilises õppes õpitud kriisijuhtimise ja de-eskalatsioonimeetodeid.
- 2. Juhtumianalüüsid ja grupitöö:**
- Õppijad analüüsivad reaalseid juhtumeid, keskendudes psüühikahäirete või intellektipuudega inimeste igapäevaelus esinevatele kriisiolukordadele ning pakuvad lahendusi.
 - Juhtumianalüüside esitlemine ja arutelu grupis, kus õppijad hindavad kaaslaste esitlusi ja pakuvad tagasisidet.

Hindamiskriteeriumid õppekäikude ajal:

- 1. Suhtlemine klientidega:**
- Õppija suudab luua turvalise ja toetava suhtluse kliendiga, kellel on psüühikahäired või intellektipuu.
 - **Kriteerium:** Suhtlus on sobiv ja kohandatud vastavalt kliendi seisundile, kasutades rahustavat ja lihtsustatud keelt.
- 2. Kriisisituatsioonide lahendamine:**
- Õppija demonstreerib võimet hinnata ja lahendada kriisisituatsioone, kasutades de-eskalatsioonitehnikaid ja ennetusmeetodeid.

- **Kriteerium:** Õppija oskab edukalt rakendada kriisijuhtimise meetodeid (nt rahustav suhtlemine, enesekaitsevõtted) ja suudab tagada enda ja kliendi turvalisuse.
3. **Hoolduspraktika rakendamine:**
- Õppija osaleb aktiivselt klientide igapäevatoimingutes (nt söömine, hügieen) ning kasutab sobivaid hooldusmeetodeid, arvestades kliendi psüühilise seisundiga.
 - **Kriteerium:** Hooldusmeetodid on kohandatud vastavalt kliendi erivajadustele ja õpitud põhimõtetele, tagades kliendi maksimaalse iseseisvuse ja heaolu.

Kokkuvõte:

Teoreetiline osa annab sügavamad teadmised spetsiifilistest psüühikahäiretest, nagu Alzheimeri tõbi ja vaskulaarsed häired, ning seob need igapäevatööga. Praktiline õpe võimaldab õppijatel kasutada õpitud teadmisi reaalsetes olukordades hooldekodudes ja psühhiaatriaasutustes, kus neid hinnatakse nende suhtlemisoskuste, kriisijuhtimise ja hoolduspraktikate rakendamise alusel.

Õppekeskkonna kirjeldus:

- Koolitus toimub esitlustehnika ja internetiga varustatud õppeklassides, mis vastavad tööohutuse ja tervisekaitse nõuetele.
- Praktiline õpe viiakse läbi praktikaklassides, mis on sisustatud vastavate seadmete ja vahenditega. Lisaks toimuvad õppekäigud erihoolekandeesutustesse.

Kohustuslikud õppematerjalid:

- **Asberg, M. (2012).** Hooldus erinevate haiguste korral ja ravimiõpetuse alused: hooldustöötaja riikliku õppekava rakendamist toetav õppematerjal.
 - Link: http://www.ekk.edu.ee/vvfiles/0/haiguste_hooldus.pdf

Nõuded õppe lõpetamiseks, sh hindamismeetodid ja –kriteeriumid. *Nõutud on vähemalt 70% kontakttundides osalemine. Kirjeldada, kuidas hinnatakse õpiväljundite saavutamist.*

Nõuded õppe lõpetamiseks:

1. **Osalemine:** Õppija peab osalema vähemalt 70% kontakttundidest.
2. **Praktiliste tööde sooritamise:** Kõik praktilised ülesanded (nt õppekäigud ja juhtumianalüüsid) peavad olema sooritatud ja vastama kursuse nõuetele.
3. **Iseseisev töö:** Juhtumianalüüsi koostamine ja grupis esitlemine.

Hindamismeetodid:

1. **Praktiline töö reaalsetes olukordades:**
 - Õppijad osalevad erihoolekandeesutustes toimuvates praktilistes ülesannetes, kus nad rakendavad koolituse käigus omandatud suhtlemis- ja hooldusmeetodeid.

- **Hindamise fookus:** Õppija toimetulek hooldusolukordades, suhtlemine klientidega ja võime kriisisituatsioone lahendada.
- 2. **Juhtumianalüüs ja grupitöö:**
 - Õppija koostab juhtumianalüüsi, mis käsitleb kliendi probleemse käitumise juhtumit või kriisiolukorda (nt agressiivne käitumine, enesevigastamise oht). Juhtumianalüüs esitatakse grupis ning selle käigus pakutakse lahendusi ja ennetusmeetodeid.
 - **Hindamise fookus:** Õppija oskus analüüsida olukorda, pakkuda põhjendatud lahendusi ja selgitada sobivaid meetodeid kriisijuhtimiseks.
- 3. **Simulatsioon ja rollimäng (nt kriisisituatsioonide lahendamine):**
 - Õppijad osalevad simulatsioonides ja rollimängudes, kus nad peavad lahendama kriisiolukorra (nt ärevushoog või agressiivne käitumine), kasutades koolituse käigus õpitud de-eskalatsioonimeetodeid.
 - **Hindamise fookus:** Õppija võime kiiresti hinnata olukorda, kohandada oma käitumist ja kasutada sobivaid meetodeid kriisi lahendamiseks.

Hindamiskriteeriumid

1. Kliendiga suhtlemine:

- **Kriteeriumid:**
 - Suhtlus kliendiga on rahulik ja professionaalne, kasutades sobivat sõnavara ja lähenemist vastavalt kliendi psüühilisele ja füüsilisele seisundile.
 - Õppija suudab kliendiga kontakti luua ja vajadusel kasutada lihtsustatud keelekasutust või mitteverbaalseid suhtlusvõtteid.
- **Hindamise meetod:** Jälgimine ja hindamine hooldusasutuses toimuva suhtluse põhjal või simulatsioonide käigus.
- 2. **Kriisisituatsioonide lahendamine:**
 - **Kriteeriumid:**
 - Õppija suudab kiiresti ja täpselt hinnata kriisiolukorda ning kasutada sobivaid kriisijuhtimise tehnikaid (nt de-eskalatsioon, enesekaitsevõtted).
 - Lahendused on loogilised ja ohutud nii kliendi kui ka õppija enda jaoks, tagades kõigi turvalisuse.
 - **Hindamise meetod:** Simulatsioonide, rollimängude või reaalses keskkonnas (nt erihoolekandeesutustes) toimuvate olukordade hindamine.
- 3. **Praktilised hooldusoskused:**
 - **Kriteeriumid:**
 - Õppija rakendab hoolduspraktikaid vastavalt kliendi erivajadustele ja suudab pakkuda toetavat hooldust (nt iseseisvuse soodustamine, toimetulek igapäevategevustes).
 - Oskab hooldada klienti vastavalt tema füüsilistele ja psüühilistele vajadustele, arvestades turvalisuse ja heaolu tagamise põhimõtteid.
 - **Hindamise meetod:** Hindamine õppekäikude ajal juhendaja poolt, kes jälgib õppija oskuste rakendamist reaalses hooldusolukordades.
- 4. **Juhtumianalüüsi koostamine ja esitlemine:**

- **Kriteeriumid:**
 - Juhtumianalüüs on loogiliselt üles ehitatud, põhineb faktilistel andmetel ja sisaldab konkreetseid lahendusi.
 - Esitluse käigus suudab õppija selgitada probleemi põhjuseid, pakutud lahenduste eeliseid ja arvestada kliendi erivajadustega.
- **Hindamismeetod:** Juhtumianalüüsi hindamine ja grupiarutelu käigus esitatud lahenduste analüüs.

Kokkuvõte:

- **Reaalsete olukordade hindamine** keskendub sellele, kuidas õppija suudab praktikas rakendada õpitud oskusi hooldusasutustes või kriisiolukordades. Jälgitakse nii suhtlemist, kriisi lahendamist kui ka hoolduspraktikate rakendamist.
- **Simulatsioonide ja juhtumianalüüside hindamine** annab võimaluse hinnata õppija analüüsivõimet ja oskust pakkuda lahendusi teoreetilistele ja praktilistele probleemidele.

Selline hindamismeetodite ja -kriteeriumite täpsustamine aitab koolitusel paremini hinnata õppijate oskusi ja teadmisi nii praktilises kui ka teoreetilises kontekstis.

5. Koolitaja andmed

Koolitaja andmed. *Tuua ära koolitaja(te) ees- ja perenimi ning kursuse läbiviimiseks vajalikku kompetentsust näitav kvalifikatsioon või vastav õpi- või töökogemuse kirjeldus.*

Koolitajad on eripedagoogika, pedagoogika ja psühholoogia valdkonna spetsialistid, kellel on vähemalt 5-aastane töökogemus vastavas valdkonnas.

Õppekava koostaja:

Kaidi Loos

Kaidi.loos@vkok.ee

/ees- ja perenimi, amet, e-mail/